

Vnitrostátní konflikt v Etiopii o status provincie Ogaden*

TOMÁŠ ČERNOHOUS, ZDENĚK KRÍŽ**

Abstract: Intrastate Conflict in Ethiopia over the Status of Ogaden Province

For several decades, the territory of Ogaden in Ethiopia has witnessed bloody conflicts between various groups that have claimed control over this region throughout history. In this study, the authors analyze the sources of the incompatibility of the goals of the main actors, the escalatory event that resulted in open conflict, attempts at internal and external mediation and their success, and the success of attempts to de-escalate the conflict. The study reaches the conclusion that the domestic conflict over the status of the Ogaden province follows a logic that is common to most armed conflicts.

Keywords: Ethiopia, Ogaden, conflict

1. Úvod

Oblast Ogadenu v Etiopii byla po několik dekad svědkem krvavých bojů mezi různými skupinami, které si v průběhu historie nárokovaly její kontrolu. I dnes zde probíhá závažný vnitrostátní konflikt s regionálními konotacemi, jehož vyřešení je dle mnohých expertů považováno za klíčovou část skládky v dosažení stabilního míru v regionu Afrického rohu.

Cílem této studie je analyzovat vnitrostátní konflikt v Etiopii o status provincie Ogaden za využití poznatků a analytických nástrojů Bartose a Wehra představených v publikaci *Using Conflict Theory* (Bartos a Wehr 2002) a otestovat využitelnost jejich přístupu i pro výzkum vnitrostátních konfliktů na případu Etiopie. V rámci této analýzy se autoři pokusí odpovědět na následující výzkumné otázky: 1. jaké jsou zdroje nekompatibility cílů hlavních aktérů, 2. jaká eskalační událost vedla k otevřenému konfliktu, 3. jaké proběhly pokusy o vnitřní a vnější mediaci a jaká byla jejich úspěšnost a 4. jak probíhala deeskalace konfliktu.

Označení zkoumaného konfliktu jako vnitrostátní konflikt o status provincie Ogaden je zážité název, který ovšem není zcela přesný. Z terminologického hlediska je nutné upozornit na

* Tato práce byla zpracována v rámci řešení grantu GA ČR Ozbrojené konflikty v mezinárodních vztazích po skončení studené války, č. GA407/09/0153.

** Doc. PhDr. Zdeněk Kríž, Ph.D., působí jako docent na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a je hlavním řešitelem grantu Ozbrojené konflikty v mezinárodních vztazích po skončení studené války (Kriz.Zdenek@seznam.cz). Bc. Tomáš Černošus je na této katedře magisterským studentem a v rámci projektu se zabývá ozbrojenými konflikty ve východní Africe (cernohous@mail.muni.cz).

skutečnost, že označení Ogaden je poměrně zastaralé a má vysoce politické konotace. Odkazuje na vrchol somálského nacionalismu a iredentismu, který byl ztělesněn v letech 1977–1978 etiopsko-somálskou válkou o oblast Ogaden, která byla v dané době administrativní entitou existující pod císařskou i pozdější vládou Dergu. Toto označení tak nesprávně vytváří jakýsi sémantický most mezi současným vnitrostátním konfliktem a zmíněnou Ogadenskou válkou a s ní souvisejícími událostmi. I politická realita v Somálcii obývaných oblastech Afrického rohu je dnes diametrálně odlišná od té panující v 70. a 80. letech – Etiopie efektivně decentralizovala velkou část své administrativy a Somálská demokratická republika je nefunkční od roku 1991. Název Ogaden je navíc asociován se somálským klanem *Ogaadeen*, který v této oblasti převažuje a nárokuje si nad ní moc, ale zdaleka zde není klanem jediným. Faktem je, že další lokální somálské kmeny jako *Darood*, *Isaaq*, *Dir* a další silně oponují ogadenské nálepce pro jejich region, neboť se domnívají, že rétoricky ospravedlňuje *ogaadeenskou* dominanci (Hagmann 2007). Z toho důvodu budeme v této práci využívat v souvislosti s vnitrostátním konfliktem probíhajícím od roku 1994 více technické označení oblasti jako Somálský regionální stát či Region 5.

Struktura práce je následující: první část představí Bartosův a Wehrův přístup k analýze konfliktu, který bude použit jako konceptuální rámec. Druhá část shrne historický kontext současného konfliktu a poskytne obrázek o podmínkách, z kterých konflikt vyrůstal. Třetí část se věnuje vlastní deskripci a analýze aktérů konfliktu, jeho průběhu, dynamiky a dopadů. Následující část textu za použití přístupu Bartose a Wehra zkoumá zdroje konfliktu, eskalační a deeskalační procesy, snahy o mediaci a další. Následuje závěr, ve kterém jsou shrnuty a komentovány základní poznatky získané během analýzy konfliktu.

2. Bartosův a Wehrův přístup k analýze konfliktu

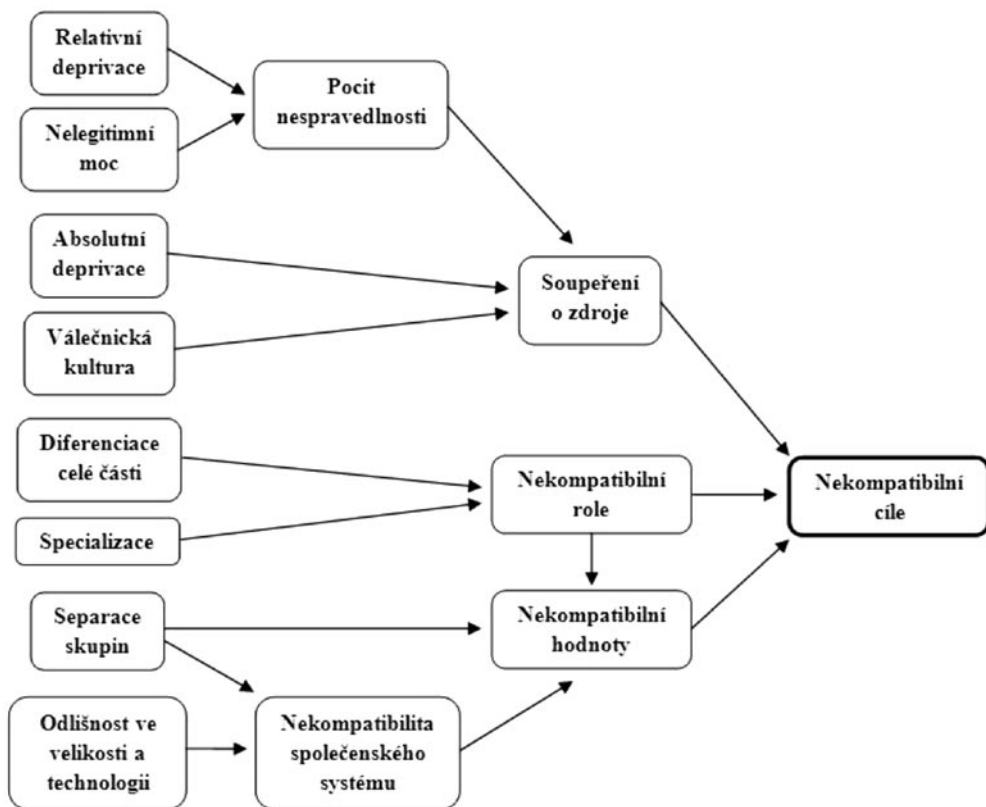
Konflikt je dle Bartose a Wehra definován jako situace, ve které „aktéři používají konfliktní chování vůči sobě navzájem k dosažení nekompatibilních cílů a/nebo k vyjádření jejich nepřátelství“ (Bartos a Wehr 2002: 13). Z jejich definice je patrná důležitost zejména tří konceptů: konfliktního chování, nekompatibility cílů a nepřátelství. Konfliktní chování se tak objeví nejen, pokud mají oponenti nekompatibilní cíle, ale také pokud vůči sobě cítí nepřátelství. Nekompatibilní cíle představují stěžejní koncept aplikované teorie. Detailní teoretické vysvětlení nekompatibility cílů zobrazuje schéma č. 1.¹ Z něj jsou patrné tři hlavní příčiny, a to soutěžení o zdroje, nekompatibilní role a nekompatibilní hodnoty.

Distribuci zdrojů může aktér napadnout, pokud věří, že je s ním zacházeno nespravedlivě, nedisponuje dostatkem zdrojů k uspokojivému životu (absolutní deprivace), nebo pokud má válečnickou kulturu. Nespravedlnost pak může být zdokumentována ukázkou naší deprivace porovnáním s ostatními, či dokázáním nelegitimní moci vládnoucí skupiny. Ze schématu je patrné, že nekompatibilita rolí může existovat jak kvůli jejich vertikální diferenciaci (zodpovědnost nadřazené skupiny za celé společenství, zatímco ostatní plní pouze specializované úkoly), tak horizontální diferenciaci (přidělení specializovaných úkolů jiným členům). Konečně rozdílné hodnoty konfliktních skupin vznikají ze tří hlavních důvodů: skupiny plní odlišné role; separaci obou skupin v minulosti; a odlišnou velikostí a technologickou vyspělostí skupin, kdy např. rurální komunity dis-

ponují komunálními hodnotami a industriální pak hodnotami systémovými (Bartos a Wehr 2002: 29–49).

Ne všechny teoretické příčiny nekompatibility cílů se musí v konfliktu objevit. Každý konflikt je sám o sobě unikátní a může v něm operovat libovolná kombinace příčin nekompatibility cílů. To bude ostatně patrné i z analýzy konfliktu v Somálském regionálním státě.

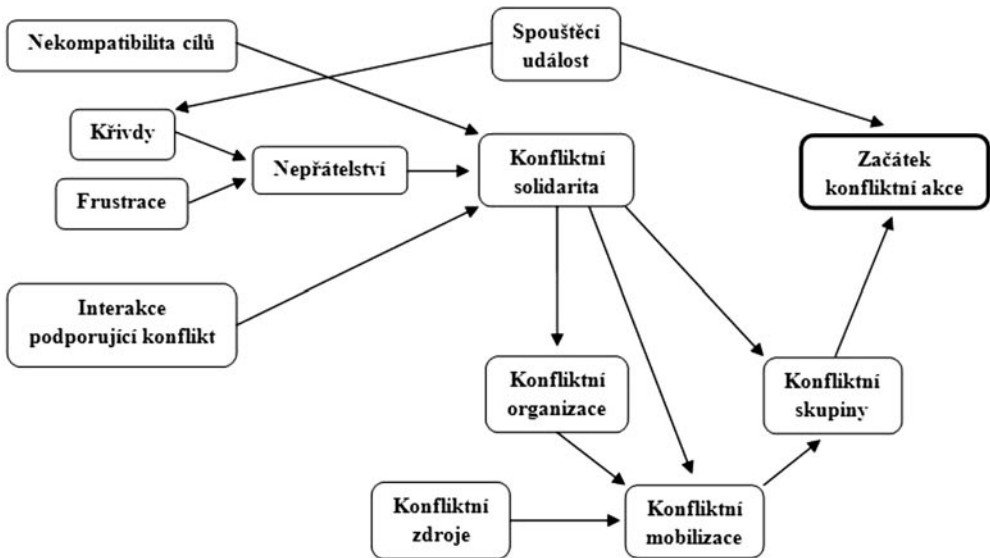
Schéma č. 1: Teoretické příčiny nekompatibilních cílů

Auři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 48

Jakmile je zjevná nekompatibilita cílů aktérů, otvírá se prostor pro vznik otevřeného konfliktu (viz schéma č. 2). Zde Bartos a Wehr volně vychází z Dahrendorfových podmínek formování konfliktních skupin² a identifikují několik příčin vedoucích k otevřené konfrontaci. Zcela stěžejní jsou dvě proměnné, a to konfliktní zdroje a konfliktní solidarita. Pro jejich rozvinutí je klíčové, aby si členové skupiny byli vědomi jejich nekompatibilních cílů, cítili křivdu ze strany oponenta, byli frustrováni a svobodně spolu komunikovali v interakci podporující konflikt. Jsou-li všechny podmínky na místě, je pravděpodobné, že dojde k otevřenému konfliktu. K jeho zažehnutí pak stačí být i relativně nevýznamná spouštěcí událost (Bartos a Wehr 2002: 70–82).

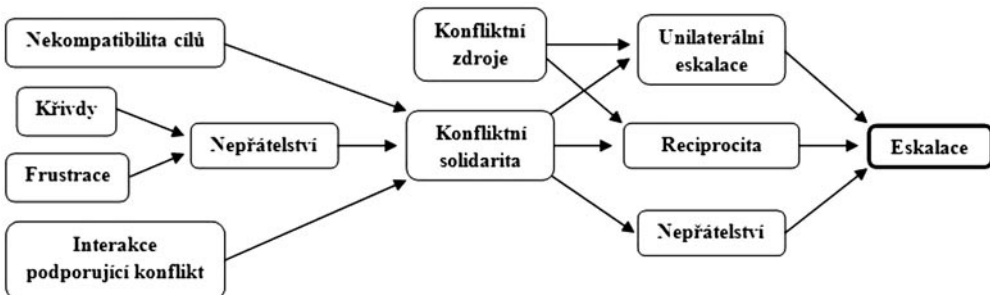
Schéma č. 2: Příčiny vedoucí k otevřenému konfliktu

Autoři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 81

Po vzniku otevřeného konfliktu je možné studovat jeho eskalační dynamiku. Ta může být řízena zcela stejnými důvody, které zapříčinily vznik původního nepřátelství. Schéma č. 3 zobrazuje originální podmínky vedoucí k eskalaci a je z něj patrná podobnost s předchozím schématem. V obou hraje klíčovou roli konfliktní solidarita a konfliktní zdroje. V případě grafického zobrazení příčin eskalace jsou navíc zobrazeny tři hlavní řídicí síly eskalace v podobě unilaterální akce, reciprocit a nepřátelství. Právě nepřátelství je zajímavým aspektem v tomto schématu, neboť je zde zobrazeno dvakrát. Jednou jako příčina konfliktní solidarity a podruhé jako její následek. Procesy, které zvyšují konfliktní solidaritu, mají totiž také tendenci zvyšovat nepřátelství vůči oponentovi (Bartos a Wehr 2002: 117).

Schéma č. 3: Originální příčiny přispívající k eskalaci

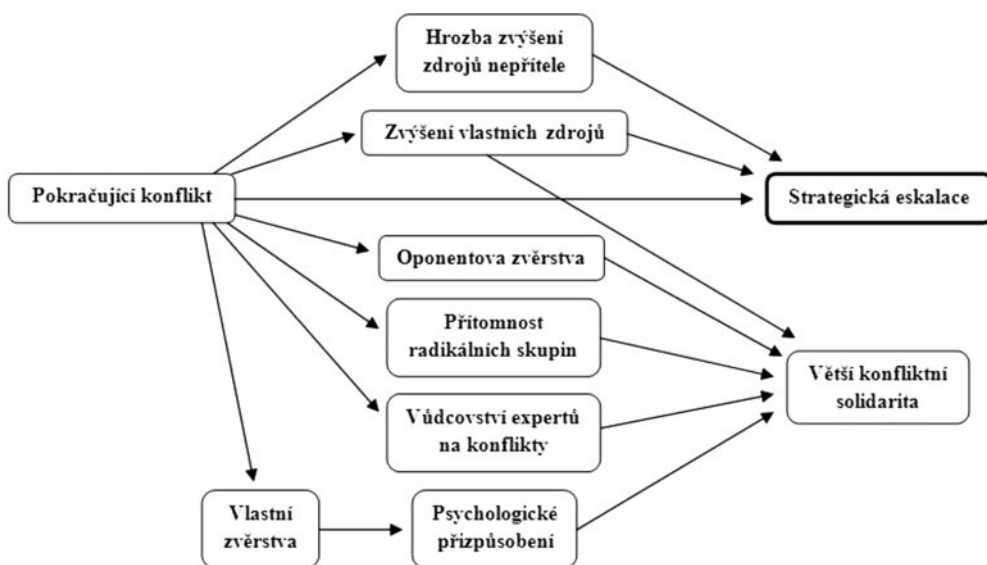

Autoři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 117

Pro konflikt je typické, že se originální podmínky vzniku konfliktu a eskalace časem mění. Je pak nutné sledovat zpětné vazby konfliktu. Nejdůležitější z nich zobrazuje schéma č. 4. Zpětné vazby mohou zvyšovat konfliktní solidaritu a zdroje. Solidarita se zvýší, pokud je oponent brutální, konfliktu se začnou účastnit radikální skupiny, zradikalizuje se ideologie skupiny vedením expertů na konflikty, či pokud členové skupiny podstoupí psychologické změny v podobě ospravedlnění vlastních zvěrstev.

Zpětné vazby mohou také vytvořit podmínky pro strategickou eskalaci, a to např. v situaci, kdy očekáváme, že vzrostou oponentovy konfliktní zdroje (tlak na preemptivní úder), nebo se zvýší naše zdroje, které nás podpoří v rozhodné akci. Strategickou eskalaci může samozřejmě zapříčinit celá řada zpětných vazeb, z toho důvodu vede ve schématu jedna šipka přímo od pokračujícího konfliktu ke strategické eskalaci (Bartos a Wehr 2002: 110–113).

Schéma č. 4: Zpětné vazby vedoucí ke strategické eskalaci

Auři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 118

Dlouhotrvající konflikt produkuje přirozeně i deeskalační zpětné vazby snižující konfliktní solidaritu a zdroje (viz schéma č. 5). Může se jednat o velké lidské ztráty, nárůst chudoby, zvýšení nerovností či vedení umírněných, kterým k moci pomůže psychická i fyzická únava členů skupiny. Vyčerpání zdrojů v dlouhých konfliktech má také vliv na koercivitu stran – snižuje jejich schopnost participovat na koercivní akci a volá po strategickém přehodnocení situace, které podporuje unilaterální deeskalaci (Bartos a Wehr 2002: 113–117).

S deeskalací se otvírá možnost pro ukončení konfliktu a s ní uzavřeme i tuto kapitolu vysvětlující základní teoretická východiska Bartose a Wehra. Ta budou prakticky využita v kapitole č. 4, ve které i výše uvedená schémata aplikujeme v rámci naší analýzy konfliktu o status Somálského regionálního státu.

Schéma č. 5: Zpětné vazby vedoucí k deeskalaci

Autori ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 119

3. Historický kontext a obecná charakteristika konfliktu

Africký roh má dlouhou historii politických bojů a oblast známá jako Ogaden v nich hrála vždy velice významnou roli. V koloniálních dobách se zde střetávaly zájmy Etiopie (tehdy známé jako Habeš), Velké Británie, Itálie a dervišských bojovníků Sayyida Mohammeda Abdulleho Hassana, kteří se snažili o sjednocení všech somálských oblastí. Vize sjednoceného somálského státu byla ale definitivně opuštěna 23. září 1948, kdy Komise čtyř vítězných mocností (VB, USA, SSSR a Francie) rozhodla o přidělení Ogadenu pod etiopskou kontrolu (Nugent 2004: 73). To nesli s nelibostí zejména somálsí nacionalisté, kteří volali po unifikaci všech Somálci obývaných území. Právě zde najdeme počátek soupeření a křivd spojených se statusem provincie Ogaden.

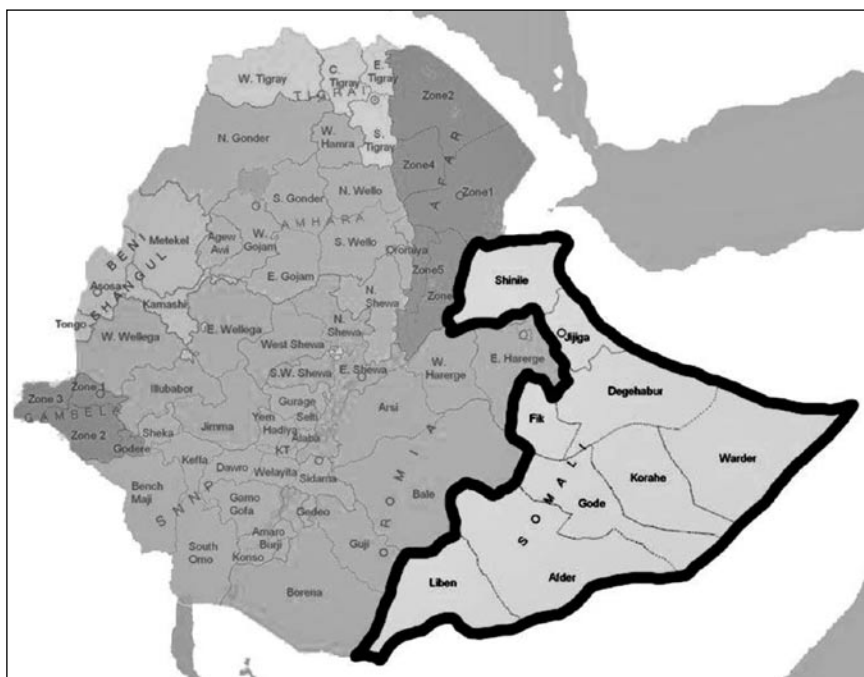
Somálský nacionalismus získal výraznou hybnou sílu se vznikem nezávislého Somálska v roce 1960, jehož ústava jasně deklarovala snahu o sjednocení všech somálských teritorií³ a jehož vláda také začala výrazně vojensky podporovat povstalecké aktivity v provincii Ogaden. Tyto kroky vedly k eskalaci násilí v roce 1963 a na začátku roku 1964 i k vypuknutí první plnohodnotné války mezi Etiopií a Somálskem. V roce 1974 byl násilně odstraněn císař Haile Selassie vojenským převratem vedeným Mengistu Haile Mariamem, který ustanovil vládu vojenské chunty zvané Derg. Somálský prezident Mohammed Siad Barre se mezitím snažil upevnit svůj režim a po jeho dohodě s lokálními klanovými vůdci byla v roce 1976 ustanovena Západní somálská osvobozenecská fronta (*Western Somali Liberation Front, WSLF*), která verbovala zejména nespokojené ogaadeenské pastevce, kteří trpěli etiopskou vojenskou kampaní a hladomorem let 1974–1975 (Nugent 2004: 81). Akce WSLF podporované i přímou účastí somálské armády eskalovaly v roce 1977 v etiopsko-somálskou válku o Ogaden. Etničtí Somálci vítali následující osmiměsíční somálskou okupaci Ogadenu jako osvobození od etiopského kolonialismu. Nakonec se však Etiopii podařilo s pomocí sovětských, jemenských a kubánských sil somálskou invazi odrazit (Tareke 2000: 656). Následující tvrdé vládní zákroky proti povstalcům vedly k odchodu mnoha etnických Somálců spolu se stahující se somálskou armádou do Somálska.⁴

Až do svržení Mengistovy vlády v roce 1991 byla oblast Ogadenu svědkem mnoha povstaleckých a protipovstaleckých operací. V kontextu naší práce je důležité zmínit, že se v důsledku porážky WSLF ve válce let 1977–1978 organizace rozpadla a její část se znovuobjevila v roce 1984 jako Ogadenská národní osvobozenecská fronta (*Ogaden National Liberation Front, ONLF*), která hraje hlavní roli v současném vnitrostátním konfliktu. ONLF bojovala spolu s Tigrajskou lidovou osvobozenecskou frontou (*Tigray People's Liberation Front, TPLF*) Melese Zenawiho (současného etiopského premiéra) v kampani za sesazení Mengistu Haile Mariama.

Rok 1991 představuje významný mezník ve vývoji místní situace. V lednu zkolabovala vláda v Somálsku a v květnu sesadila TPLF vládu Dergu v Etiopii. TPLF se následně přetransformovala v politickou stranu a vytvořila koalici politických opozičních skupin známou jako Etiopská lidová revoluční demokratická fronta (*Ethiopian Peoples Revolutionary Democratic Front, EPRDF*), která reprezentuje druhého hlavního hráče konfliktu. EPRDF zavedla federální administrativní strukturu založenou na etnické a jazykové rozdílnosti, model obecně známý jako etnický federalismus (Habtu 2003: 14–16).

V roce 1992 se somálský region stal jedním z devíti etnických regionů Etiopie a byla mu delegována regionální autonomie s vlastním prezidentem a parlamentem. V regionálních parlamentních volbách v roce 1992 vyhrála ONLF, již přetransformovaná do politické strany, přes 60 procent křesel a plně se zapojila do politického procesu (Hagmann a Khalif 2006: 28).

Obrázek č. 1: Mapa Etiopie a Somálského regionálního státu

Auři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž, mapa dostupná on-line

V období od získání nezávislosti Somálska v roce 1960 po rozpad tohoto státu v roce 1991 byla záležitost provincie Ogaden vnímána zejména jako koloniální dědictví střetávající se s pan-somálskou snahou sjednotit všechna Somálci obývaná území a naplnit tak ideu „Velkého Somálska“. Zatímco Etiopie považovala tuto provincii za integrální součást svého území a zpochybňovala nacionální nároky svého souseda, somálská vláda celou záležitost považovala za okupaci a kolonizaci ze strany Etiopie. Na půdě mezinárodních organizací byl tedy tento spor rámován jako spor mezi dvěma suverénními státy (Hagmann a Khalif 2006: 26). Z tohoto důvodu se tato studie nebude věnovat bojům před rokem 1991, ale zaměří se plně na vnitrostátní konflikt, který se objevil v roce 1994 a který stále přetrvává.

Somálský regionální stát je jedním z devíti etnických distriktů Etiopie a je obýván téměř výlučně etnickými Somálci.⁵ Ti mají jen velmi křehké a slabé vazby na Addis Abebu. Region byl historicky marginalizován a je dnes nejméně rozvinutým regionem země. V tomto kontextu je nicméně nutné dodat, že zde byly v roce 2005 objeveny bohaté zásoby ropy.⁶ Autonomie, garantována federální ústavou, je nefunkční. Klíčovou moc a rozhodnutí stále drží v rukou více či méně legálními cestami centrální vláda. Zaostalost tohoto regionu a odepření autonomie jsou zdrojem frustrace místní populace.

Hlavními aktéry konfliktu jsou etiopská vláda, označovaná také podle názvu vládnoucí koalice jako EPRDF, a skupina somálských nacionalistů sdružených v ONLF, které můžeme označit jako separatistické rebely bojující za změnu Somálského regionálního státu na nezávislý stát.

EPRDF zastupuje v probíhajícím konfliktu zájmy Etiopie.⁷ K moci se dostala v květnu 1991 jako aliance čtyř skupin dříve bojujících za svržení vlády Dergu.⁸ Jejím hlavním zájmem je zajistit teritoriální celistvost Etiopie, upevnit vliv v Somálském regionálním státu, zabránit šíření radikálního islamismu, zajistit bezpečnost těžby místní ropy, zabránit sousedním státům v zasahování do vnitřních záležitostí Etiopie (s ohledem k Eritreji) a přelítí nestabilitu z těchto států (s ohledem k Somálsku). Taktika vlády se spoléhá na sílu etiopské armády, která kromě konvenčních vojenských operací v postižené oblasti přistupuje také k násilným relokacím, destrukci vesnic a dalším běžně zapovězeným krokům (mučení, neoprávněné věznění atd.).⁹

ONLF byla založena 15. 8. 1984 a skládala se z části členů zaniklé WSLF. Do roku 1991 bojovala za práva ogadenských Somálců a za svržení vlády Dergu, a to dokonce v kampani vedené společně s TPLF, jádrem současné nepřátelské koalice EPRDF. Rétoricky se tato skupina vyznačuje požadavkem národního sebeurčení etiopských Somálců a hlubokým odporem proti ekonomické marginalizaci jimi obývaných oblastí.¹⁰ Hlavním zájmem ONLF je zlepšení životních podmínek etiopských Somálců a dosažení práva na sebeurčení a v konečném důsledku získání nezávislosti pro Somálský regionální stát. Hlavní taktikou této skupiny je omezování vlivu vlády v regionu za použití násilí. Její strategie se dá označit jako „hit and run“ a je uplatňována v rámci partyzánské války, ve které spoléhá zejména na malé bojové skupiny (20–30 bojovníků) rozmístěné v různých oblastech venkova (Human Right Watch 2008: 28). Terčem ONLF se nestávají pouze vládní vojáci, ale stejně jako v případě EPRDF i civilisté, kteří jsou podezříváni ze spolupráce s vládou (Maasho 2008).

Konflikt má i regionální přesah. Aktérem, který sice formálně není součástí boje, ale strategicky využívá situace a podporuje jednu z konfliktních stran, je Eritrea. Ta od roku 1998 poskytuje finanční a technickou podporu jednotkám ONLF a výcvik jejich bojovníků (Healy 2007: 6). Její motivací je snaha destabilizovat Etiopii, která je jejím regionálním arcirivalem.

Dalším aktérem je Somálsko, které nicméně po svém rozpadu v roce 1991 již zdaleka nedosahuje svého dřívějšího vlivu. V současnosti se pouze spekuluje o tom, že bojovníci ONLF využívají jeho území k přeshraničním útokům do Somálského regionálního státu.

V konfliktní oblasti působily i další skupiny, zejména s islamistickým charakterem. Nejvýznamnější z těchto skupin byla Islámská unie západního Somálska (*al-Itihaad al-Islaami ee Soomaaliya Galbeed, AIAI*). Jednalo se o militantní islamistickou organizaci operující v Somálském regionálním státě od roku 1991 a snažící se o rozšíření politického islámu a ustanovení pan-somálského saláfistického emirátu. K tomu jí měla mimo jiné pomoci i spolupráce a trénink od al-Káidy. Skupina vedla poměrně aktivní boj proti etiopské vládě od počátku svého působení až do roku 1999, kdy byla většina jejích vojenských kapacit zničena ofenzivou etiopské armády (UCDP 2008a).

Druhou skupinou je Spojená západní somálská osvobozenecská fronta (*United Western Somali Liberation Front, UWSLF*), která se objevila v roce 2006. Z jejích veřejných projevů lze usuzovat, že má islamistický a nacionalistický program a staví se do kontrastu k ONLF, jejíž program je založen zejména na klanu Ogaadeen. Podporu by přitom skupina mohla získávat kvůli svému islamistickému charakteru od pohrobků al-Itihaadu. Zapojení UWSLF do analyzovaného konfliktu však bylo marginální, skupina navíc v červnu 2010 podepsala s etiopskou vládou mírovou dohodu (Fisas 2011: 57–58).

V roce 1991 vstoupila skupina ONLF do politického procesu a po volbách v červnu 1992 začala spravovat Somálský regionální stát. Její vláda se od počátku vyznačovala špatným nakládáním s veřejnými zdroji, přímým zaměřením na dosahování sektářských zájmů a neschopností. Nedostatky vlády ONLF se ale nestaly problémem, který by vedl k válce. Tím se stal v únoru 1994 její požadavek na uplatnění práva na sebeurčení (jinými slovy na secesi od Etiopie),¹¹ na což zareagovala centrální etiopská vláda násilným odstraněním administrace ONLF.¹² Tento krok ukončil příslovečné líbánky mezi ONLF a EPRDF a stal se rozbuškou vnitrostátního konfliktu.

Období bojů od února 1994 do dubna 2007 je označováno jako konflikt s nízkou intenzitou vyznačující se nižším počtem obětí konfliktu (viz tabulka č. 1), útoky ONLF dle strategie „hit and run“ a snahou této skupiny vyhnout se trvalejšímu vojenskému střetnutí s etiopskou armádou (Hagmann 2007: 2, Khalif a Doornbos 2002: 74). ONLF se v polovině 90. let zaměřila zejména na bombové útoky a atentáty na politické činitele. Intenzita útoků narůstala a od roku 1998 získala nový impulz v podobě podpory a výcviku bojovníků ONLF ze strany Eritreje (Healy 2007: 6–7). Až do roku 2007 nicméně nelze hovořit o skutečném ohrožení zájmů vlády ze strany ONLF. Situace získává novou dynamiku až na přelomu let 2006 a 2007.

V prosinci 2006 Etiopie podnikla invazi do Somálska na podporu místní Přečodné federální vlády proti Svazu islámských soudů (*Islamic Courts Union, ICU*), čímž byla nucena omezit svou vojenskou přítomnost v regionu, čehož povstalci ONLF využili a na počátku roku 2007 podnikli sérii útoků na vojenské základny a města pod kontrolou armády (Africa Confidential 2007: 6). Konflikt eskaloval 24. 4. 2007, kdy ONLF zaútočila na výzkumné ropné zařízení čínské ropné a chemické společnosti Sinopec Limited v Obole. Oběťmi tohoto útoku se stalo 65 etiopských a 9 čínských pracovníků (Opalo 2010: 2). K zasazení útoku do kontextu je nutné zmínit, že již po objevení ropy v ogadenské pánvi v roce 2005 varovala ONLF ropné společnosti od zahájení těžby s tím, že koncese udělené vládou nelze považovat za platné v Somálském regionálním státě (Petroleum Africa 2006).

Odvetou za útok v Obole se stala agresivní protipovstalecká kampaň etiopské armády založená na strategii kolektivního trestu. Armáda přistoupila k vypalování vesnic, zatýkání sympatizantů ONLF, zabránění přístupu ke studnám, konfiskaci dobytka a zadržování nevinných rukojmích, kteří měli zajistit návrat svých příbuzných z ONLF.¹³ I tato skupina přistoupila k útokům na civilisty, které podezřívala ze spolupráce s armádou. Ti tak neměli šanci uniknout násilí. Vláda vyhlásila v květnu 2007 obchodní blokádu regionu, která zdvojnásobila cenu základních potravin. Tento krok byl mnoha pozorovateli označen za uplatnění taktiky vyhladovění (Africa Confidential 2007: 6). V červnu 2007 byl z oblasti také vyhoštěn Mezinárodní červený kříž, který byl vládou obviněn ze spolupráce s ONLF, zatímco další humanitární organizace měly do oblasti jen velmi omezený přístup (Pham 2007).

Na konci srpna 2007 armáda svoji operaci dočasně pozastavila. Lze konstatovat, že z jejího pohledu nebyla příliš úspěšná – místo relokace do zabezpečených zón utekla většina místních pastevců se svými stády do divočiny, ONLF se po operaci těšila větší podpoře mezi veřejností a objevovaly se zprávy, že somálská islamistická skupina Al Shabaab zvýšila svoji aktivitu a rekrutaci v Somálském regionálním státě.¹⁴ Největší noční mřou Etiopie je v této souvislosti obava, že její bezpečnostní kampaň proti muslimským Somálcům vyvolá solidaritu globálních džihádistických skupin (Africa Confidential 2007: 8).

Na podzim 2007 se intenzita konfliktu vrací opět do intencí před rokem 2007 a lze ho opět označit jako konflikt nízké intenzity. V roce 2008 probíhaly střety mezi armádou a ONLF již dle zaběhlých vzorců. Konflikt získal novou dynamiku až v roce 2009, kdy v lednu tohoto roku Etiopie stáhla své vojsko ze Somálska a mohla se tak plně soustředit na situaci v Somálském regionálním státě. Boje v oblasti opět nabraly na intenzitě. Zejména v březnu tohoto roku se odehrály těžké bitvy mezi oběma stranami (Business Monitor International 2009: 22). Na konci roku 2009 intenzita konfliktu opět klesá a rok 2010 je ve znamení mírových jednání, která vyvrcholila 13. 10. 2010 podepsáním mírové smlouvy mezi Etiopií a frakcí ONLF, která by údajně měla reprezentovat 80 % této organizace (Fisas 2011: 57). Zbytek skupiny pokračuje v bojích do současnosti.

Situace v Regionu 5 se potýká s dlouhodobou ignorací mezinárodního společenství. Dle Hagmanna bylo ignorováno místní každodenní dění až do dubna 2007: „Nebyl monitorován politický vývoj v oblasti, nebyly sledovány volby a nebylo zveřejňováno porušování lidských práv. „Drsné prostředí“, „Somálci pořád bojují“, „Pastevci si dělají, co chtějí“ – to jsou jen některá vysvětlení, která používali představitelé mezinárodního společenství jako omluvu pro svoji chronickou lhostejnost k tomuto regionu“ (Hagmann 2007). Bezprecedentní útok ONLF v Obole v roce 2007 si pozornost mezinárodního společenství získal. Jeho angažmá v oblasti se nicméně omezuje na přímou účast několika humanitárních organizací (Mezinárodní červený kříž, Médecins Sans Frontières atd.), humanitární iniciativu „hearts and minds“ Kombinovaného úkolového uskupení Afrického rohu (*Combined Joint Task Force – Horn of Africa, CJTF – HOA*) a na řadu konstatování OSN nad místní znepokojivou humanitární situací. Žádné významnější zapojení mezinárodního společenství v tomto konfliktu neprobíhá, stejně jako žádné pokusy o mediaci konfliktu zvenčí.

Vzhledem k malé pozornosti, která byla konfliktu věnována před rokem 2007, a omezenému přístupu nezávislých organizací do této oblasti v období probíhajících bojů, je velmi obtížné sestavit soubor dat, který by poskytoval celistvý obrázek o počtu obětí místního konfliktu. Tabulka č. 1 zpracovává data projektu Uppsala Conflict Data Program a zobrazuje

odhady počtu těchto obětí. Je nicméně nutné dodat, že v uvedených počtech nejsou zahrnuty životy civilistů, kteří nebyli usmrceni přímo v boji, ale spíše v důsledku represivních opatření EPRDF i ONLF, která s konfliktem bezprostředně souvisela. Počet těchto civilních obětí byl a stále je značný. Z uvedených počtů obětí je patrné, kdy se během konfliktu objevily eskalující události (rok 1999, 2005, 2007 a 2009).¹⁵

Internal Displacement Monitoring Centre pak odhaduje, že 300 000 lidí zůstává díky konfliktu vysídleno ze svých domovů (Birkeland a Jennings 2011: 47). Kromě lidských ztrát jsou výsledkem konfliktu také psychické, fyzické a materiální újmy místního obyvatelstva zapříčiněné masivním porušováním lidských práv ze strany obou konfliktních stran a několik desítek vypálených vesnic.

Tabulka č. 1: Odhadované počty obětí konfliktu dle UCDP

Rok	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Nejnižší odhad	50	230	228	?	25	50	25	25	25
Nejvyšší odhad	50	230	481	?	87	640	855	117	637
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nejnižší odhad	25	25	58	25	152	25	473	25	25
Nejvyšší odhad	260	525	695	818	737	416	995	1860	379

Zdroj: UCDP 2011

4. Analýza konfliktu

4.1 Zdroje nekompatibilních cílů

Vnitrostátní konflikt v Etiopii má původ v nekompatibilitě cílů mezi etiopskou vládou EPRDF a somálskými nacionalisty sdruženými v ONLF. Tato nekompatibilita leží konkrétně v jejich neslučitelných hodnotách a soupeření o zdroje (viz schéma č. 6).

Zdroji, o které je v tomto konfliktu bojováno, je bohatství a moc. Bohatství je reprezentováno teritoriem Somálského regionálního státu, o které obě skupiny soupeří. Prvek moci je pak pro ONLF představován snahou o odstranění mocenské nerovnosti v podobě nadvlády Etiopie nad etnickými Somálci a Somálským regionálním státem, a pro vládu naopak snahou tuto moc upevnit.

V roce 1994 došlo k odepření práva na sebeurčení pro etnické Somálce, které požadovala ONLF. Pro Etiopii byl úspěšný výsledek referenda o nezávislosti Somálského regionálního státu znamenal narušení její teritoriální celistvosti a ztrátu území, které měla ve své správě již po více než čtyři dekády. Reprezentace ONLF stavěla na přesvědčení, že toto území patří Somálcům, přičemž tato víra byla podpořena minulostí, kdy území skutečně disponovalo různými formami nezávislosti a dlouhou historií bojů nad daným územím mezi oběma skupinami. Po roce 2005 navíc hodnota teritoria sporu vzrostla poté, co pod ním byly objeveny zásoby ropy a plynu. Ty měly také přirozeně vliv na proměnu zájmů soupeřících aktérů a v konečném důsledku i na deeskalaci konfliktu.

Moc se také stala konfliktním bodem mezi oběma aktéry. Etiopští Somálci žijí v jednom z nejchudších regionálních států Etiopie. Po dlouhé období etiopské nadvlády čelili ekonomické i politické marginalizaci. Co se týče veřejné infrastruktury a služeb (vzdělání, zdravotnictví, bezpečnost atd.), je na tom region daleko hůře než zbytek Etiopie či sousední Somálsko. Potenciální výhody etnický založené decentralizace nezašly dostatečně daleko, aby dosáhly na venkovské masy v somálské periferii. Výsledkem tohoto selhání byla frustrace veřejnosti a rostoucí nepřátelství vůči vládě. Etnický federalismus místo zmírnění mnoha regionálních problémů silně zpolitizoval vztahy mezi místními a umožnil malé elitě etiopských Somálců jednat jako strážce zdrojů a příležitostí směřujících do regionu (Hagmann 2007). Regionální administrativní systém byl přes deklarovaný autonomní charakter ovládnán centrální vládou a vyznačoval se korupcí a klientelismem. Legitimita nadřazené moci tak byla z pohledu etiopských Somálců silně znehodnocena.

Díky výše uvedeným skutečnostem byl přítomen pocit nespravedlnosti (relativní deprivace s ohledem na většinovou společnost) a tím pádem i křivdy. Z ekonomického hlediska pak situace Somálců hraničila s absolutní deprivací, která jim neumožňovala vést decentní život a která jen dál posilovala pocit frustrace místního obyvatelstva. Z frustrace a pocitu křivdy pak přirozeně vzešlo nepřátelství etiopských Somálců vůči etiopské většině a touha po samostatném vládnutí vlastního regionu.

I etiopská většina chová vůči Somálcům velkou míru nepřátelství. Většina ne-somálských Etiopanů vnímá všechny Somálce jako nepřátele etiopské státnosti. Události před rokem 1991 jsou mezi místním obyvatelstvem stále v paměti a Somálci jsou i nyní často vykreslováni jako etiopští nepřátelé. Kolaps Somálska a následující občanská válka jen posílily mezi etiopskými obyvateli obecně rozšířené klíše o Somálcích jako o „anarchistických, nebezpečných a ze své podstaty nespolehlivých lidech“ (Hagmann a Khalif 2006: 38). A jako takoví, dle tohoto klíše, Somálci přece nemohou sami vládnout vlastního regionu.

Lze také tvrdit, že jak etiopská vláda, tak ONLF v sobě mají zakořeněnou válečnickou kulturu. ONLF vedla ozbrojený boj proti etiopskému režimu již dlouho před rokem 1991, stejně tak celá řada dalších etnických osvobozeneckých hnutí, která dnes tvoří vládnoucí koalici EPRDF. Obě strany navíc věří, že mají historické právo na území, které je předmětem konfliktu, a jsou ochotny jej prosadit násilnými prostředky. Toto právo a částečně i konfliktní povaha obou konfliktních aktérů pak pramení z jejich identifikace s antagonistickými státními celky, které na daném území existovaly již od středověku a které budou popsány níže.

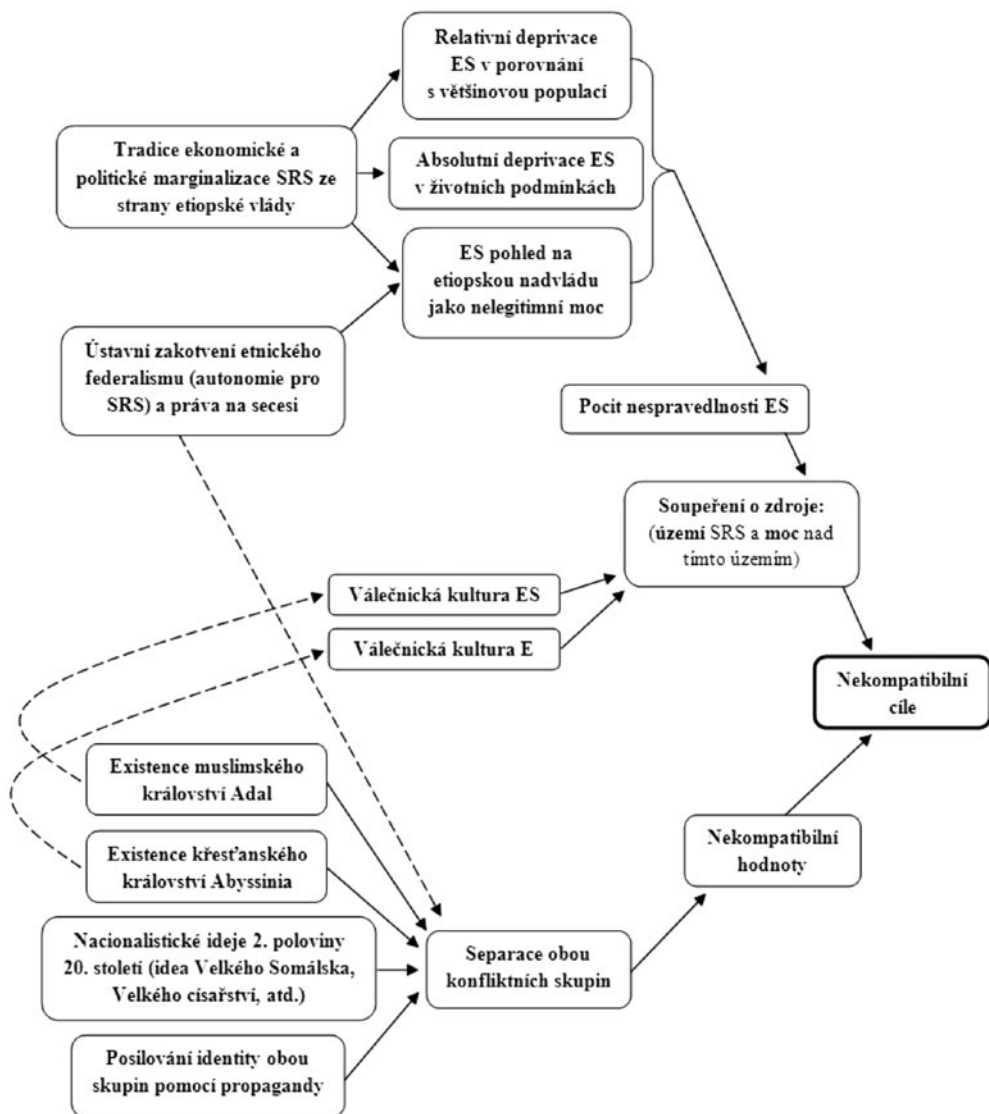
V průběhu historie byli Etiopané a Somálci vnímáni jako dvě diametrálně odlišné kulturní skupiny. Hagmann a Khalif upozorňují, že se obě skupiny identifikovaly jako opaky v jazykovém (semitský vs. kušitský jazyk), ekonomickém (usedlí zemědělci vs. kočovní pastevci) a politickém (hierarchický feudalismus vs. egalitářské segmentární klany) ohledu (Hagmann a Khalif 2006: 25). Obě skupiny lze také považovat za rozdílné v ohledu víry – Etiopané jsou převážně křesťanského vyznání, zatímco Somálci muslimského.¹⁶ Identita obou skupin pak byla zejména před rokem 1991, kdy mezi nimi panovaly velmi vypjaté vztahy, posilována společně se zvýrazňováním jejich rozdílů masivní propagandou (idea Velkého Somálska, Velkého císařství atd.).

S ohledem na výše uvedené rozdíly je tedy neslučitelnost hodnot mezi oběma konfliktními skupinami zjevná. Její zdroj lze nalézt zejména v separaci obou skupin v minulosti, kdy převážná část dnešního území Somálského regionálního státu byla od 13. století součástí muslim-

ského sultanátu Ifat (pozdějšího království Adal), zatímco zbývající část dnešní Etiopie spadala do křesťanského habešského království. Oba celky spolu v průběhu historie bojovaly a navzájem se dobývaly. Teprve v 19. století Habeš dobyla muslimské království trvale a podrobila si převážnou část území, které dnes nazýváme Etiopie (Abdi 2007: 4–12, Zewde 1991: 113).

Schéma č. 6: Hlavní důvody nekompatibility cílů ve zkoumaném konfliktu

(ES = etiopští Somálci, E = Etiopané, SRS = Somálský regionální stát)

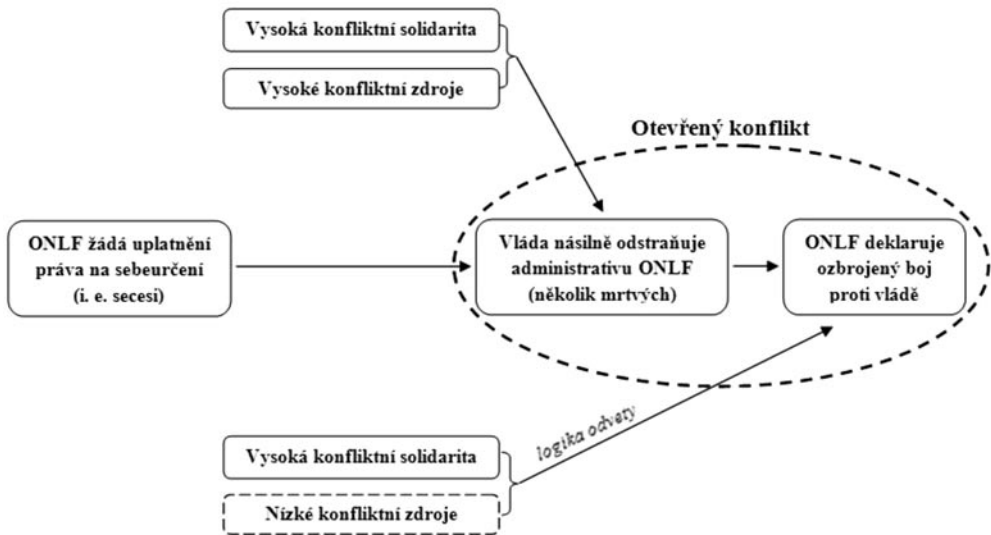
Autoři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 48

Oproti Somálcům mají Etiopané z etnického hlediska také daleko slabší identitu. Etnicky jsou Somálci zcela homogenní, zatímco pojem Etiopané zastřešuje množství etnických skupin. I přesto je ovšem kulturní identita Somálců oslabena, a to zejména díky klanovému soupeření. ONLF tak sice rétoricky deklaruje zastupování všech etiopských Somálců, to je však právě kvůli klanovému soupeření objektivně nemožné. Z tohoto důvodu tak silnější identita Somálců v tomto konfliktu nehraje významnou roli. Nicméně jak upozorňuje mnoho antropologů, všechny společnosti jsou etnocentrické a věří, že jsou lepší než ostatní. K tomu, aby tuto skutečnost mohly ospravedlnit, musí vykonstruovat identitu, která to dokáže (Bartos a Wehr 2002: 43). Objektivně existující rozdílné identity obou skupin tak byly dále živeny propagandou obou konfliktních stran, což jen vyhocovalo jejich vzájemné nepřátelství.

4.2 Vznik otevřeného konfliktu

Událostí, která zažehla otevřený konflikt, byl požadavek ONLF na uplatnění práva na sebeurčení v únoru 1994, na který zareagovala vláda násilným odstraněním administrace ONLF a usmrcením několika jejich vůdců. ONLF následně deklaruje ozbrojený boj proti vládě EPRDF.

Schéma č. 7: Vznik otevřeného konfliktu

Autoři ilustrace: Tomáš Černošous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 81

Zahájení bojů ze strany vlády umožnily dva důvody. Prvním byla vysoká konfliktní solidarita plynoucí z faktu, že vláda reprezentuje většinové obyvatelstvo a jejího přesvědčení, že chrání celistvost státu proti odlišné, navíc separatistické, menšině. Druhým důvodem byly její adekvátní zdroje – na rozdíl od ONLF disponuje Etiopie regulérní armádou, daleko přesahující ONLF kapacitami a výcvikem. Konfliktní organizace pak již byla v podstatě přirozeným

produktem vzniklé situace, podobně jako v případě ONLF. Ta sice také disponuje vysokou konfliktní solidaritou, ale nemá v úvodu konfliktu dostatečné zdroje. Deklaruje tedy vůči vládě ozbrojený boj, ten je ale řízen spíše logikou odvety. ONLF je nucena spoléhat zejména na partyzánské jednotky o malém počtu bojovníků a s chudým technickým vybavením, což také předurčilo její bojovou strategii v období po vypuknutí konfliktu.

4.2.1 Eskalace konfliktu

Tabulka č. 2 zobrazuje klíčové události konfliktu od jeho vypuknutí v roce 1994 do současnosti a také to, jak se měnila tzv. hladina koercivity, tedy jakási míra násilnosti konfliktu. Obě strany své aktivity sice zvyšovaly a snižovaly v různém čase, ale obecně lze říci, že se hladina koercivity konfliktu ustálila po vypuknutí bojů na relativně nízké úrovni. V roce 1998, kdy začala ONLF získávat podporu od Eritreje, pak mírně vzrostla na úroveň, kterou si udržela až do začátku roku 2007, kdy začala prudce vzrůstat a dosáhla svého vrcholu v období od dubna do srpna tohoto roku, ve kterém došlo k útoku ONLF na průzkumné ropné zařízení v Obole, které vyvolalo razantní odvetu vlády. V září pak hladina koercivity začala stabilně klesat na úroveň před rokem 2007, na které se udržela až do počátku roku 2009, kdy opět prudce vzrostla spolu se stažením etiopské armády ze Somálska a její relokací do konfliktní oblasti, nicméně již ne na tak vysokou úroveň jako v roce 2007. V druhé polovině roku 2009 intenzita konfliktu opět klesá na standardní úroveň a v roce 2010 dosahuje historického minima při podepsání dohody o zastavení palby a mírové smlouvy mezi vládou a ONLF. Nelze ovšem hovořit o nulové hladině koercivity, protože mír odmítla menšinová frakce ONLF, která deklarovala pokračování bojů.

Z výše uvedeného je patrné, že vývoj konfliktu ovlivnilo z eskalačního hlediska významně několik událostí. Tou první je vypuknutí otevřeného konfliktu v roce 1994, po kterém přirozeně následovala jeho eskalace. Vedly k ní podobné důvody, které umožnily vznik otevřeného konfliktu. V této fázi eskaluje především etiopská vláda, která má vysokou konfliktní solidaritu (reprezentant většiny) a adekvátní zdroje (regulérní armáda, pravidelné ekonomické příjmy). Z její strany lze hovořit o eskalaci díky originálním podmínkám.

Druhou událostí je v roce 1998 zahájení podpory Eritreje skupině ONLF v podobě výcviku jejích bojovníků a dodávek technické a finanční pomoci. To zajistilo ONLF k její přetrvávající vysoké konfliktní solidaritě, nyní navíc podpořeně úvodní eskalací vlády, dostatečné zdroje, aby mohla unilaterálně eskalovat. Situaci jí navíc ulehčuje vypuknutí války mezi Etiopií a Eritreou (1998–2000), která odvedla část pozornosti vlády od konfliktu s ONLF.

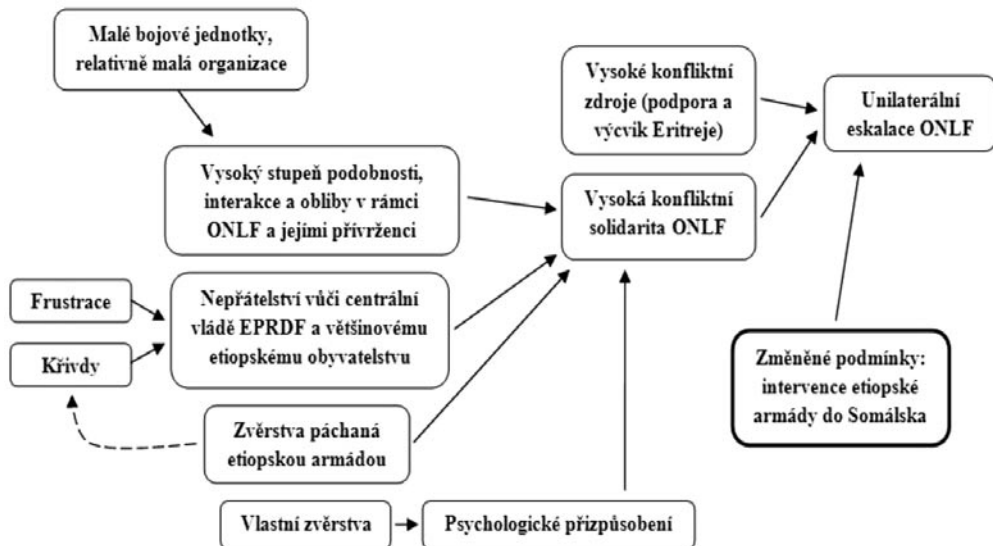
Třetí událostí je v prosinci 2006 intervence etiopské armády do Somálska, která stejně jako v předchozím případě odvádí pozornost EPRDF od místního konfliktu. Situace využívá na začátku roku 2007 ONLF k zahájení rozsáhlých útoků na vojenské základny a města pod kontrolou armády. Eskalace ze strany ONLF vrcholí v dubnu 2007 útokem v Obole. V tomto případě se ze strany ONLF jednalo o unilaterální eskalaci způsobenou měnicími se podmínkami (pozornost vlády je po intervenci upřena na Somálsko). Důvody eskalace ONLF v roce 2007 graficky znázorňuje schéma č. 8.

Útok ONLF v Obole je zároveň čtvrtou událostí významně ovlivňující průběh konfliktu. Tento útok vedl k odvetné eskalaci etiopské armády v podobě razantní protipovstalecké operace zahájené v květnu 2007. V rámci odvetné eskalace aktér často uplatňuje větší násilí, než

Tabulka č. 2: Klíčové události konfliktu a jejich eskalační a deeskalační dynamika¹⁷

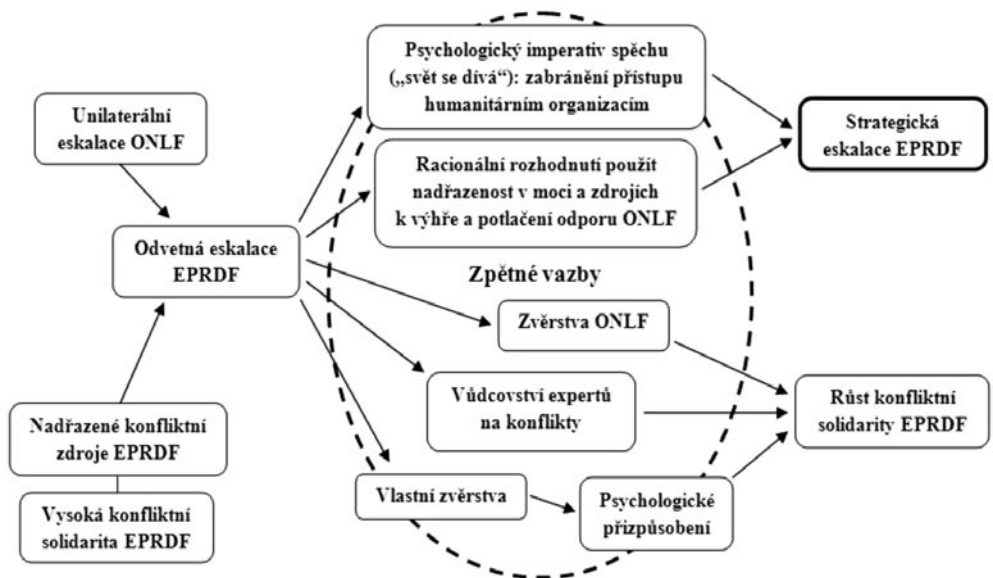
Úroveň koercivity			
Rok	Měsíc	Deeskalační události	Eskalační události
1994	únor		Požadavek ONLF na uplatnění práva na sebeurčení. Násilné odstranění administrace ONLF.
	březen		Počátek bojů ONLF (strategie hit-and-run, bombové útoky a atentáty) vs. EPRDF (protipovstalecká strategie, regulérní armáda)
1998			ONLF začíná získávat podporu a trénink od Eritreje
	podzim	Tajná jednání vlády a ONLF	Selhání jednání (vláda zabila dva vyjednavče ONLF)
2005	červen	Návrh míru předložený tradičními a náboženskými autoritami regionu přijat k přímým vyjednáváním mezi ONLF a vládou EPRDF	
			Selhání jednání kvůli nenaplnění požadavku ONLF na vnější mediaci
2006	prosinec		Intervence Etiopie do Somálska
2007	leden až březen		Série útoků ONLF na vojenské základny a města pod kontrolou armády
	duben		Útok ONLF na průzkumné ropné zařízení v Obole
	květen		Agresivní protipovstalecká operace EPRDF, uplatňování strategie „collective punishment“
			Vláda vyhláší obchodní embargo regionu
			Nepodařený atentát ONLF na regionálního prezidenta v Jijiga
	červen		Vláda vyhošťuje Mezinárodní červený kříž
	srpen	Pozastavení operace vlády	
	září	ONLF deklaruje zastavení palby během týdenní vyšetřovací mise OSN	
2008	leden	ONLF žádá o zahájení mírových vyjednávání	
	září	ONLF žádá po OSN ustanovení mezinárodního humanitárního koridoru k zajištění dodávek pomoci do postižené oblasti - nevyšlyšeno	
2009	leden		Etiopie stahuje své vojsko ze Somálska
	březen		Těžké bitvy mezi ONLF a EPRDF
		Mocenský boj a rozštěpení ONLF	
2010	15. června	Podepsání částečného zastavení palby mezi Etiopií a ONLF	
	13. října	Podepsání mírové smlouvy mezi Etiopií a frakcí ONLF (80 % organizace)	
			Odmítnutí mírové smlouvy menšinou frakcí ONLF, která deklaruje pokračování bojů

Schéma č. 8: Důvody eskalace ONLF v roce 2007

Autoři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 117

Schéma č. 9: Proměna odvetné na strategickou eskalaci EPRDF v roce 2007

Autoři ilustrace: Tomáš Černohous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 118

bylo původně použito oponentem (Bartos a Wehr 2002: 100). V tomto případě to platí beze-zbytku. Operace vlády byla velice brutální a spíše než bojovníky ONLF postihovala civilní obyvatelstvo, což v konečném důsledku zvyšovalo konfliktní solidaritu a nepřátelství k etiopské vládě mezi obyčejnými Somálci a přívrženci a bojovníky ONLF. Vláda pokračovala v eskalaci až do srpna a v jejím průběhu se odvetná eskalace změnila na strategickou. Právě tuto proměnu a její důvody graficky znázorňuje schéma č. 9.

Originální podmínky po útoku v Obole (vč. vysoké solidarity a adekvátních zdrojů etiopské vlády) byly dále ovlivněny zpětnými vazbami odvetné eskalace, které přispívaly ke strategické eskalaci. V květnu 2007 vyhlásila vláda obchodní embargo, které se krutě dotklo zejména civilního obyvatelstva, v červnu pak z oblasti vyhostila Mezinárodní červený kříž a znemožnila do ní přístup celé řadě dalších humanitárních organizací. Tyto kroky upoutaly pozornost celého světa a také kritiku řady lidskoprávních agentur. Etiopská vláda si bezesporu uvědomovala, že její represivní strategie nemůže trvat věčně, čímž byl vytvořen určitý imperativ časového tlaku – dobýt a zpacifikovat konfliktní teritorium a své protivníky co nejdříve. Druhou zpětnou vazbou pak byla zvěrstva, která vláda páchala na místním somálském obyvatelstvu. Při jejich konání dochází dle Bartose a Wehra k aktivaci sociálně-psychologických procesů k jejich ospravedlnění, což vede jen k dalšímu násilí, které se tak stává rutinou (Bartos a Wehr 2002: 139).

Pátou významnou eskalační událostí tohoto konfliktu je stažení etiopské armády ze Somálska v lednu 2009. Vláda tak mohla věnovat plnou pozornost konfliktu s ONLF a zintenzivnit proti ní svůj postup. Výsledkem pak byly těžké bitvy mezi oběma konfliktními stranami v první polovině tohoto roku. Racionální rozhodnutí vlády unilaterálně eskalovat na počátku roku 2009 bylo způsobeno měnicími se podmínkami, kdy vláda získala nárůst konfliktních zdrojů v podobě uvolněné armády ze Somálska.

Období mezi výše uvedenými událostmi by se dalo označit za období relativní stability, ve kterém se objevovala eskalace některé z konfliktních stran vždy pouze jako krátká epizoda řízená hlavně logikou odplaty.

4.2.2 Vnitřní a vnější mediace konfliktu

Vnější mediace byla ovlivněna dlouhodobou ignorací mezinárodního společenství tohoto konfliktu. K žádné vnější mediaci tak v podstatě nedošlo, a to i přesto, že ONLF tento požadavek vznesla několikrát.¹⁸ Etiopská vláda vnější mediaci nepožadovala a zdá se, že jí i oponuje, a to v rámci využívání světového antiteroristického diskurzu a vykreslování jejího konfliktu s ONLF jako boje s terorysty.¹⁹

I přesto lze poukázat na jistý moderační efekt vnějších aktérů, a to zejména těch s humanitárním profilem. Je patrný moderační vliv Mezinárodního červeného kříže, který může být dokázán skutečností, že nejtěžší období války nastalo právě v období po jeho odchodu v květnu 2007.²⁰ Moderační efekt mělo také působení vyšetřovací mise OSN, která v oblasti konfliktu působila první zářijový týden roku 2007. ONLF požádala misi, aby se nezaměřovala pouze na humanitární dopady války, ale vyšetřila také to, co ONLF považuje za válečné zločiny a genocidu ze strany etiopské armády (Fisas 2010: 43). Moderační efekt mise spočíval ve skutečnosti, že ONLF deklarovala dočasné zastavení všech jejích bojových operací během působení mise OSN, což také splnila.

Co se týče vnitřní mediace, tak již v roce 1998 probíhala tajná jednání mezi oběma konfliktními stranami k nalezení řešení konfliktu. Vyjednávání byla ale velmi brzy ukončena, když ONLF vyslovila požadavek, aby se na jednáních podílela nějaká vnější organizace jako svědek. Vládní jednotky navíc při těchto jednáních zabily jednoho vyjednavče ONLF a dalšího zatkly. Ten posléze zemřel ve vězení. V roce 2005 pak několik tradičních a náboženských vůdců v regionu připravilo mírový návrh, který zahrnoval přímá vyjednávání mezi ONLF a vládou. Návrh byl oběma stranami přijat, nicméně ONLF vyslovila požadavek, aby jednání probíhala v neutrální zemi, s čímž etiopská vláda nesouhlasila (Fisas 2011: 56). Ani k tomuto jednání tak nakonec nedošlo.

Požadavky ONLF na zahájení vyjednávání o míru z počátku roku 2008 se nesetkaly s žádným ohlasem ze strany vlády. Teprve 15. června 2010 obě konfliktní skupiny podepsaly dohodu o tříměsíčním zastavení palby, a to v německém Frankfurtu (Somaliland Press 2010, Mulliro 2010). Podrobnosti jednání nejsou známy, a lze tedy jen spekulovat o tom, zda v nich sehrála nějaký vnější mediační vliv německá vláda. Je pravděpodobné, že bylo pouze vybráno neutrální prostředí k jednání bez jakékoliv vnější mediace, které vždy etiopská vláda oponovala. Po podepsání dohody o zastavení palby následovala přímá jednání mezi ONLF a zástupci EPRDF.

4.2.3 Deeskalace konfliktu

Na první úspěšný deeskalační krok v podobě výše popsaného zastavení palby a následná přímá vyjednávání navázal 13. října 2010 podpis mírové dohody mezi etiopskou vládou a frakcí ONLF. Dohoda byla podepsána etiopským ministrem vnitřních záležitostí Shirefawem Teklemariamem a představitelem ONLF Salahdinem Abdurrahmanem Maowem. Po podepsání dohody následovala recepce s lidry ONLF u premiéra Melese Zenawiho. Detaily dohody nejsou známy, nicméně je potvrzeno, že v ní bylo deklarováno ukončení bojů, vyhlášení amnestie pro zadržené bojovníky²¹ a závazek proměny ONLF v politickou stranu (Fisas 2011: 57).

Klíčovým faktorem, který je nutné v souvislosti s mírovou dohodou zmínit a který zásadně determinuje její účinnost, je skutečnost, že frakce vedená Abdurrahmanem, která mírovou dohodu za ONLF podepsala, nereprezentuje celou organizaci, ale jen její cca 80 % (Malone 2010). Zbývající část, vedená Mohamedem Omarem Osmanem, mírovou dohodu popřela a deklarovala pokračování bojů proti vládě.²² Rozštěpení ONLF ovšem nebylo přímým důsledkem mírové dohody s vládou, ale spíše mocenského boje v rámci organizace, který vyvrcholil v její rozštěpení již v březnu roku 2009 (Jimma Times 2011).

Dle Bartose a Wehra souhlasí strany s mírovým jednáním a deeskalací svého konfliktního chování, pouze pokud se objeví alespoň jedna ze tří zpětných vazeb eskalace: konflikt vytvoří podmínky, které ospravedlní deeskalaci ze strategického hlediska, či se sníží konfliktní solidarita nebo zdroje konfliktních stran (Bartos a Wehr 2002: 98–121).

ONLF byla po poslední protipovstalecké operaci vlády z roku 2009 výrazně oslabena, navíc v tomto roce dochází k roztržce mezi jejími vůdci a posléze k jejímu rozštěpení, rozhodnutí deeskalovat se tedy z jejího pohledu jeví jako strategická volba. V ochotě ONLF přistoupit k deeskalaci hrál roli také pokles v její konfliktní solidaritě související s jejím rozštěpením, ale plynoucí také z katastrofální humanitární situace panující v Somálském regionálním

státě v roce 2008 a 2009. Ta byla způsobena jednak konfliktem (viz eskalační období roku 2009), ale také vážnými suchy roku 2008 a souvisejícím nárůstem cen základních potravin, které měly velký dopad na místní civilní obyvatelstvo a samotné kombatanaty (Médecins Sans Frontières 2008: 16–17). Kromě toho vláda využívala klanových rozporů mezi etiopskými Somálci a vyzbrojovala různé ne-ogaadeenské klany v boji proti ONLF, což také mohlo přispět k snížení konfliktní solidarity této skupiny (Holzer 2009).

Rozhodnutí vlády deeskalovat tento konflikt pak odpovídá její snaze omezit počet ozbrojených skupin v regionu za účelem zajištění bezpečnosti pro připravované těžební projekty, na kterých by se měly podílet zahraniční společnosti, jako je malajský Petronas, kanadská Africa Oil Corporation či čínský Sinopec.²³ Výnosy z ropy může vláda čerpat pouze v případě, že zajistí bezpečnost těžby a jejího exportu, což nutně předpokládá dosažení dohody s ONLF.

Lze tedy konstatovat, že z pohledu obou aktérů hrály důležitou roli v uvažování o deeskalaci zejména strategické důvody, v případě ONLF pak také pokles konfliktní solidarity. Naopak faktor konfliktních zdrojů přispěl k deeskalaci pravděpodobně jen minimálně – vláda měla v době deeskalace konfliktní zdroje na vysoké úrovni a ONLF stále získávala podporu od Eritreje.²⁴

Schéma č. 10: Zpětné vazby vedoucí k deeskalaci konfliktu

Autoři ilustrace: Tomáš Černošous a Zdeněk Kříž na základě Bartos a Wehr 2000: 119

Navzdory existenci mírové dohody je ale trvalý mír stále v nedohlednu. Účinnost této dohody je omezena z několika důvodů: za prvé frakce ONLF, která mír odmítla, pokračuje

v bojích; za druhé budou k trvalému míru nutné významné politické reformy, které Somálskému regionálnímu státu zajistí skutečný federalismus tak, jak je definován v ústavě; za třetí bude mír vyžadovat rozsáhlé investice a rozvojové projekty ze strany etiopské vlády, které by zvýšily životní úroveň místní populace a tak přispěly k odstranění historicky zakořeněného pocitu marginalizace a z něj plynoucího nepřátelství vůči centrální vládě; a konečně za páté, velkým nedostatkem současné mírové dohody je fakt, že neřeší otázku regionálních a mezinárodních aktérů (Eritrea či islamističtí povstalci ze Somálska), kteří cítí nenávist vůči Etiopii a kteří mohou pokračovat ve financování povstalců v Regionu 5. K ukončení vnitrostátního konfliktu a k ustanovení trvalého míru bude nutné, aby byly vyřešeny výše uvedené problémy. V době psaní tohoto článku tak zdejší konflikt stále pokračuje.

5. Závěr

Teoretická část práce ukázala, jak efektivní může být teorie Bartose a Wehra při vysvětlování konfliktů a jak účinně lze s její pomocí vysvětlit různé aspekty konfliktu, které by bez její aplikace zůstaly skryty. Jedním ze základních potvrzených předpokladů této studie je skutečnost, že i vnitrostátní konflikt o status provincie Ogaden (resp. Somálského regionálního státu) sleduje logiku, která je společná pro většinu ozbrojených konfliktů.

I tento konflikt, stejně jako většina ostatních, má svůj původ v nekompatibilitě cílů konfliktních aktérů, která spočívá zejména v soupeření o zdroje (moc a teritorium) a jejich odlišných kulturních hodnotách (muslimové vs. křesťané, pastevci vs. zemědělci atd.), které jsou produktem separace těchto aktérů v minulosti. Otevřenou násilnou konfrontaci zažehla žádost ONLF na uplatnění práva na sebeurčení, jejíž splnění by fakticky znamenalo secesi území Somálského regionálního státu od Etiopie. Tedy scénář, který žádný svrchovaný stát lehce nepřipustí. Následuje období konfliktní periody, která trvá do současnosti. Během ní intenzita bojů eskalovala a deeskalovala, a to vždy z relativně jasných příčin, které byly analyzovány v této studii. Vrcholu své intenzity dosáhl konflikt v roce 2007, který byl svědkem jak unilaterální eskalace ze strany ONLF (umožněné vysokou konfliktní solidaritou, vysokými konfliktními zdroji a změněnými podmínkami v podobě odchodu etiopské armády do Somálska), tak následnou odvetnou i strategickou eskalací EPRDF, která byla řízena mj. zpětnými vazbami v podobě imperativu urgentnosti („svět se dívá“) a zvěrstvy. Ta se také stala jednou z významných charakteristik tohoto konfliktu, důsledkem čehož je skutečnost, že nejvyšší počet obětí má ta jeho nejméně angažovaná strana, a to civilisté, kteří se ocitli v pasti mezi dvěma mlčky kameny ničeho se neštítících konfliktních stran.

Lze konstatovat, že úroveň koercivity konfliktu po roce 2007 až do současnosti nedosáhla intenzity tohoto roku. I přestože je velmi obtížné posuzovat objektivně sílu a odhodlání nestátního aktéra, jako je ONLF, pokračovat v bojích, lze vysledovat po roce 2007 jisté vyčerpání konfliktu a zejména pak ONLF, která v průběhu roku 2008 a 2009 vznesla několikrát požadavek na zahájení mírových vyjednávání či vnější mediaci. Tím se dostáváme k dalšímu typickému rysu tohoto konfliktu, a to právě k absenci jakékoliv jeho vnější mediace, která vyplývá z dlouhodobé ignorace mezinárodního společenství místních realit a bezesporu také z odmítání této mediace ze strany etiopské vlády, která si zakládá na vykreslování

místního konfliktu jako boje s teroristy, ve kterém má plné právo postupovat dle svého vlastního uvážení. Veškeré deeskalční kroky tedy zůstávaly čistě na vůli obou konfliktních aktérů.

Zlom ve vývoji konfliktu nakonec nastává v roce 2010, kdy konfliktní strany podepisují zastavení palby a následně také mírovou dohodu. Důvody vedoucí k deeskalaci jsou u obou aktérů veskrze podobné. Dominují jim strategické úvahy. Ze strany vlády je to vidina možných financí z místních ropných nalezišť a ze strany ONLF pak jisté vyčerpání po ofenzivě etiopské armády v roce 2009 a bezesporu také vlastní problémy v podobě jejího rozštěpení na dvě frakce. Zatímco pokles konfliktní solidarity zcela jistě sehrál při deeskalaci tohoto dlouhotrvajícího konfliktu svoji roli, ne tak konfliktní zdroje, které si obě skupiny uchovávaly stále na vysoké úrovni. Nelze se v tomto kontextu nezamyslet nad skutečností, zda během vyjednávání o míru nepadl ze strany vlády příslib ONLF, že jí výměnou za mír budou odváděna procenta z ropných zisků. To už se nicméně pohybuje na poli spekulací, neboť podrobnosti těchto vyjednávání a v podstatě ani mírové smlouvy nebyly zveřejněny. Domníváme se, že tato nabídka během vyjednávání skutečně zazněla.

I přes existenci mírové dohody konflikt v regionu pokračuje, neboť menšinová frakce ONLF smlouvu odmítla a pokračuje v bojích. I kdyby se tak nestalo, je velmi pravděpodobné, že by trvalý mír v regionu nenastal ani tak, a to především z toho důvodu, že je mírová smlouva v místním kontextu převážně jen gestem, po kterém musí následovat velmi obtížné kroky, které deklarovaný mír přivedou k životu. Těmi jsou zejména politické reformy, které by Somálskému regionálnímu státu přinesly skutečný federalismus a zajistily centrální vládě legitimitu mezi místním obyvatelstvem, dále ekonomické investice do tohoto záměrně ekonomicky marginalizovaného regionu a především pak izolace oblasti od negativního vlivu ze sousedních států, jmenovitě Eritreje a Somálska. Zvláště poslední krok se zdá v současných podmínkách, které panují v oblasti Afrického rohu, extrémně propojeného bezpečnostního komplexu, jako nerealizovatelný. Mír v Somálském regionálním státu je tedy zatím v nedohlednu.

Poznámky:

1. Schémata v této kapitole jsou do češtiny přeložená a graficky upravená schémata z publikace Bartose a Wehra č. 3.2, č. 5.2, č. 7.4, č. 7.5 a č. 7.6 (Bartos a Wehr 2002).
2. Uvědomují-li si skupiny své nekompatibilní cíle, vede svobodná komunikace (podmínka č. 4) ke vzniku konfliktní ideologie (podmínka č. 2), skupiny se začnou organizovat ke konfliktu (podmínka č. 3) a zvolí si vedení oddané konfliktu (podmínka č. 1) (Bartos a Wehr 2002: 82).
3. Ústava nezávislého Somálska z roku 1960 volá po sjednocení somálských teritorií: „*The Somali Republic shall promote, by legal and peaceful means, the union of Somali territories (...)*“ (Článek 6, bod 4), a dává vzniknout vlajce s pěticípou hvězdou na světle modrém pozadí, přičemž každý cíp má symbolizovat jeden z pěti somálských regionů. (Ústava je dostupná on-line: *The Constitution of the Democratic Republic of Somalia*, <http://somalitalk.com/dastuur/1960.html>.)
4. Nová etiopská ofenziva v roce 1979 (zahrnující sovětské poradce a kubánské jednotky) byla mnohem specifičtější zaměřena proti prostředkům přežití běžné populace. Docházelo např. k otravování pitné vody, zasypávání studen či zabíjení stád dobytka. Nucené relokace, které se dotkly více než dvou milionů lidí, restrikce pohybu způsobené pokračujícími vojenskými operacemi, spolu se suchy v roce 1984 jen zhoršily chronický hladomor v regionu. Po této válce odešlo 800 000 etiop-

- ských Somálců do sousedního Somálska, kde žili v uprchlických táborech po následující dekádě a půl. Blíže viz (Human Right Watch 2008: 18) či (Hagmann a Khalif 2006: 27).
5. Jejich počet činil dle cenzu roku 1994, tedy v období počátku konfliktu, zhruba 3,4 miliony, nicméně odhady roku 2005 staví jejich počet průměrně na 4,5 milionu. Odhaduje se, že zhruba 1,8 milionu etnických Somálců žije v zónách, ve kterých jsou koncentrovány vojenské operace vnitrostátního konfliktu (United Nations 2007: 7).
 6. V roce 2005 ukončil etiopský ministr těžby a malajská společnost Petronas 22 měsíční studii Ogadenské pánve, která potvrdila, že tato oblast ukrývá bohaté zásoby ropy a plynu. Ropa byla objevena ve více než 20 průzkumných vrtech poblíž centra pánve. Blíže viz (SouthWest Energy 2011).
 7. V reálné politice jde o nástroj skupiny politiků kolem Melese Zenawiho (takzvaná „tigrájská klika“).
 8. Oromo Peoples' Democratic Organization (OPDO), Amhara National Democratic Movement (ANDM), South Ethiopian Peoples' Democratic Front (SEPDF) a Tigrayan Peoples' Liberation Front (TPLF).
 9. Vzhledem k paušálnosti zákroků vlády, které se v mnoha případech dotýkají i civilistů, označuje mnoho odborníků strategii vlády jako strategii kolektivního trestu. Blíže viz (Healy 2007) či (Hagmann 2007).
 10. V tomto kontextu je důležité upozornit na skutečnost, že je místní somálská komunita hluboce rozdělena podél klanových linií, což často vede i k násilným meziklanovým konfliktům. ONLF tak nutně nereprezentuje všechny somálské obyvatele regionu. Skupina je blíže asociovaná s jedním konkrétním somálským kmenem Ogaadeen, který tvoří okolo poloviny populace etiopských Somálců. Ogadenská oblast navíc tvoří jen malou část Somálského regionálního státu. V rámci kmenu Ogaadeen se ONLF skládá zejména z klanu Rer Harum (subklanu Rer Issaq) a klanu Hirsi Khalaf (subklanu Rer Abdille). Rer Issaq a Rer Abdille jsou sice dva největší ogadenské klany, ale to znamená jen to, že ONLF může počítat s podporou třetiny až poloviny etnické somálské populace v regionu (Africa Confidential 2007: 6).
 11. Právo na secesi je zakotveno v etiopské ústavě. Konstitučním zakotvením tohoto práva a politického pluralismu je etiopský etnický federalismus unikátní. „*Every nation, nationality and people shall have the unrestricted right to self-determination up to secession*“ (Článek 39). Secese vyžaduje dvouřetinovou většinu v hlasování v zákonodárném sboru odtrhující se etnické skupiny, kterému bude následovat po třech letech referendum v daném regionu (Habtu 2003: 7–19).
 12. EPRDF zabila několik vůdců ONLF, zatkla prezidenta, viceprezidenta a generálního tajemníka regionálního parlamentu a zahájila vojenskou kampaň proti této skupině (Dagne 2010: 9).
 13. Blíže k situaci místního obyvatelstva v daném období viz (Human Right Watch 2008).
 14. Jakékoliv propojení či spolupráce mezi ONLF a Al Shabaabem nicméně nebylo prokázáno a samotná ONLF tuto skutečnost odmítá (Africa Confidential 2007: 6).
 15. Roky 1994–1996 obsahují kromě obětí způsobených konfliktem Etiopie – ONLF, také oběti konfliktu Etiopie – al-Itihaad. To je také důvodem, proč jsou počty obětí v letech 1995 a 1996 tak vysoké, v tomto období totiž probíhala eskalace konfliktu Etiopie – al-Itihaad.
 16. Blíže k náboženskému rozdělení etiopské populace viz (Federal Democratic Republic of Ethiopia Population Census Commission 2008: 111).
 17. Zpracováno autory na základě Bartos a Wehr 2002: 130–131.
 18. V září 2008 vydala ONLF výzvu Radě bezpečnosti OSN, aby ustanovila mezinárodní humanitární koridor, který by zajistil dodávky humanitární pomoci lidem žijícím v oblasti postižené krizí. Po jarní eskalaci roku 2009 ONLF opět požádala OSN, aby zaslala vyšetřovací misi do regionu, aby zajistila fakta týkající se operace etiopské armády. Za požadavek vnější mediace ze strany ONLF lze považovat také její žádost malajské ropné společnosti Petronas, aby zahájila zodpovědná opatření a opustila region v situaci, kdy v něm trpí civilisté. Společnost byla ONLF také požádána, aby hrála konstruktivní roli v řešení konfliktu. Žádný z těchto požadavků nebyl naplněn žádanou stranou (Fisas 2011: 56–57).

19. Na seznamu teroristických organizací USA, ani EU či VB skupina není.
20. Podobně jako v případě války v Bosně a Hercegovině. Bližší viz (Bartos a Wehr 2002: 132).
21. V rámci amnestie pak v lednu 2011 propustila vláda 402 zadržených vůdců a členů ONLF, kteří přislíbili spolupráci s vládou na rozvoji postiženého regionu. Vláda se také zavázala k alokaci finančních zdrojů na usnadnění reintegrace bojovníků ONLF a propuštěných vězňů do společnosti (Tekle 2011).
22. Odštěpená frakce ONLF dle svých slov provedla v říjnu a listopadu 2010 celkem 34 taktických a strategických vojenských operací, při kterých měla dle svých slov zabít 267 etiopských vojáků a 157 jich zranit. Tato informace byla následně popřena etiopskou vládou jako internetový trik a propaganda (Tekle 2010).
23. V červnu 2010 podepsala vláda také mírovou dohodu se Spojenou západní somálskou osvobozenou frontou (United Western Somali Liberation Front, UWSLF), konkurenční islamistickou skupinou působící v oblasti. Výměnou za mír vláda garantovala této skupině propuštění zajatců (Opalo 2010: 1–2).
24. Rozsah této podpory dobře ilustruje událost roku 2008, kdy Etiopie přerušila své diplomatické vztahy s Katarom, který dle jejích zdrojů posílá velké finanční částky, zhruba 150 000 USD měsíčně, Eritreji, které potom putují na podporu povstalců ONLF v Somálském regionálním státě (BBC 2008). Zdá se tedy, že rozsah pomoci Eritreje somálským povstalcům je skutečně značný. Bližší viz (Harbeson a Rothchild 2009: 284).

Použité zdroje:

- Abdi, Mohamed Mohamud. 2007. *A History of the Ogaden (Western Somali) Struggle for Self-Determination*. London: Mohamed Mohamud Abdi.
- Africa Confidential. 2007. *The Ogaden's trickling sands*. Africa Confidential 48, č. 19, 6–8.
- Barnes, Cedric. 2007. „The Somali Youth League, Ethiopian Somalis and the Greater Somalia Idea, c. 1946–48.“ *Journal of Eastern African Studies* 1, č. 2, 277–291.
- Bartos, Otomar J. a Wehr, Paul. 2002. *Using Conflict Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BBC. 2008. *Ethiopia severs ties with Qatar*, BBC News, 21. dubna 2008 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7359470.stm>).
- Birkeland, Nina M. a Jennings, Edmund. 2011. *Internal Displacement Global Overview of Trends and Developments in 2010*. Geneva: Internal Displacement Monitoring Centre (<http://www.internal-displacement.org/publications/global-overview-2010.pdf>).
- Business Monitor International. 2009. „Ethiopia: Violence In East Ethiopia To Intensify.“ *Emerging Markets Monitor* 14, č. 48, 22.
- Cramer, Christopher et al., eds. 2011. *Researching Violence in Africa: Ethical and Methodological Challenges*. Leiden: Brill.
- Dagne, Ted. 2010. *Horn of Africa: Current Conditions and U.S. Policy*. Prezentováno před Committee on Africa and Global Health, Foreign Affairs Committee of the US Congress, Washington, D.C., 17. června 2010 (<http://foreignaffairs.house.gov/111/dag061710.pdf>).
- Federal Democratic Republic of Ethiopia Population Census Commission. 2008. *Summary and Statistical Report of the 2007 Population and Housing Census*. Addis Abeba (http://www.csa.gov.et/pdf/Cen2007_firstdraft.pdf).
- Fisas, Vicenç. 2010. *2010 Yearbook of Peace Processes*. UAB: Icaria editorial / Escola de Cultura de Pau (<http://escolapau.uab.cat/img/programas/procesos/10anuarii.pdf>).
- Fisas, Vicenç. 2011. *2011 Yearbook of Peace Processes*, UAB: Icaria editorial / Escola de Cultura de Pau. (<http://escolapau.uab.cat/img/programas/procesos/11anuarii.pdf>)
- Habtu, Alem. *Ethnic Federalism in Ethiopia: Background, Present Conditions and Future Prospects*. Prezentováno na Second EAF International Symposium on Contemporary Development Issues in

- Ethiopia, Addis Ababa, 11.–12. června 2003 (<http://homepages.wmich.edu/~asefa/Conference%20and%20Seminar/Papers/2003%20papers/Habtu,%20Alem.pdf>).
- Hagmann, Tobias. 2007. *The Political Roots of the Current Crisis in Region 5*. Zürich: Social Science Research Council (<http://hornofafrica.ssrc.org/Hagmann/index.html>).
- Hagmann, Tobias a Khalif, Mohamud Hussein. 2006. „State and Politics in Ethiopia’s Somali Region since 1991.“ *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies* 6, č. 1, 25–49.
- Harbeson, John W. a Rothchild, Donald. 2009. *Africa in World Politics – Reforming Political Order*. 4nd edn. Philadelphia: Westview Press.
- Healy, Sally. 2007. *Conflict in the Ogaden and its Regional Dimension*. Seminar Report of A Horn of Africa Group, Chatham House (http://www.chathamhouse.org.uk/files/9701_310807ogaden.pdf).
- Holzer, Georg Sebastian. 2009. *Ethiopia’s Ogaden Insurgency Threat*. Zurich: International Relations and Security Network (ISN) (<http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/Security-Watch/Detail/?lng=en&id=110663>).
- Human Right Watch. 2008. *Collective Punishment: War Crimes and Crimes against Humanity in the Ogaden area of Ethiopia’s Somali Regional State*. New York (http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ethiopia0608_1.pdf).
- Jimma Times. 2011. *Ethiopia: Ogaden’s ONLF breaks into two factions*. 3. března 2011 (<http://www.jimmatimes.com/article.cfm?articleId=31977>).
- Khalif, Mohamud H. a Doornbos, Martin. 2002. „The Somali Region in Ethiopia: A Neglected Human Rights Tragedy.“ *Review of African Political Economy* 29, č. 91, 73–94.
- Maasho, Aaron. 2008. *In Ethiopia’s Ogaden region, civilians suffer in silence*. Agence France-Presse, 23. ledna 2008 (<http://reliefweb.int/node/255151>).
- Malone, Barry. 2010. *Ethiopia confirms rebel attack, says repelled*. Reuters. 9. května 2010 (<http://af.reuters.com/article/ethiopiaNews/idAFLDE64I10420100519>).
- Médecins Sans Frontières. 2008. *MSF Annual Report 2008*. New York: Doctor Without Borders (<http://www.doctorswithoutborders.org/publications/ar/MSF-USA-Annual-Report-2008.pdf>).
- Mulliro, Wilfred. 2010. *ONLF rebels to negotiate with Ethiopia government*. Alshahid, 23. červen 2010 (<http://english.alshahid.net/archives/8149>).
- Nugent, Paul. 2004. *Africa Since Independence – A Comparative History*. New York: Palgrave Macmillan.
- Opalo, Ken. 2010. *The Ogaden Region: A Fragile Path to Peace*. Africa Portal Backgrounder, č. 2. (http://www.africaportal.org/sites/default/files/ogaden%20fragile%20path%20to%20peace_1.pdf).
- Petroleum Africa. 2006. *Rebels Still Threatening Ethiopian Oil Industry*. 16. listopadu 2006 (<http://www.petroleumafrika.com/en/newsarticle.php?NewsID=2651>).
- Pham, Peter J. 2007. *Regional Dimensions of the Human Rights and Humanitarian Situation in the „Ogaden“, Somalia and Beyond*. Prezentováno před U.S. House of Representatives Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on Africa and Global Health, 2. října 2007 (<http://foreignaffairs.house.gov/110/pha100207.htm>).
- Selassie, Bereket H. 1980. *Conflict and Intervention in the Horn of Africa*. New York: Monthly Review Press.
- Somaliland Press. 2010. *Ogaden breakthrough: rebel group signs ceasefire*. 22. červen (<http://somalilandpress.com/ogaden-breakthrough-rebel-group-signs-ceasefire-16506>).
- SouthWest Energy. 2011. *Ogaden Basin Overview* (http://www.sw-oil-gas.com/ogaden_basin_overview.htm).
- Tareke, Gebru. 2000. „The Ethiopia-Somalia War of 1977 Revisited.“ *The International Journal of African Historical Studies* 33, č. 3, 635–667.
- Tekle, Tesfa Alem. 2010. *Ethiopia ridicules rebel claim killing 267 government soldiers*. AllAfrica, 10. listopadu 2010 (<http://allafrica.com/stories/201011110933.html>).
- Tekle, Tesfa Alem. 2011. *Ethiopia: Govt Releases Hundreds of Jailed ONLF Rebels*, AllAfrica, 15. leden 2011 (<http://allafrica.com/stories/201101170999.html>).

- United Nations. 2007. *Report on the Findings from the UN Humanitarian Assessment Mission to the Somali Region* (<http://www.ihasa.org/documents/special-reports/UN-FACT-FINDING-REPORT-OF-THE-OGADEN.pdf>).
- Uppsala Conflict Data Program (UCDP). 2008a. *Ethiopia: ALAI's struggle for a pan-Somali Salafist emirate*. Uppsala University: Department of Peace and Conflict Research (http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=55®ionSelect=1-Northern_Africa#).
- Uppsala Conflict Data Program (UCDP). 2008b. *Ethiopia: Fatality Estimates*, Uppsala University: Department of Peace and Conflict Research (http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=55®ionSelect=1-Northern_Africa#).
- Uppsala Conflict Data Program (UCDP). 2011. *UCDP Battle-Related Deaths Dataset v.5-2011, 1989–2010*. Uppsala University: Department of Peace and Conflict Research (http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/63/63680_UCDP_Battle-related_deaths_dataset_v5-2011.xls).
- Waisová, Šárka. 2005. *Řešení konfliktu v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.
- Wallensteen, Peter a Sollenberg, Margareta. 1996. „The End of International War? Armed Conflicts 1989 – 1995.“ *Journal of Peace Research* 33, č. 3, 353–370.
- Zewde, Bahru. 1991. *A History of Modern Ethiopia, 1855–1991*. 2nd edn. Oxford: James Currey.

Všechny internetové zdroje byly ověřeny k 15. prosinci 2011.